

MINISTERSTWO NAUKI
I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

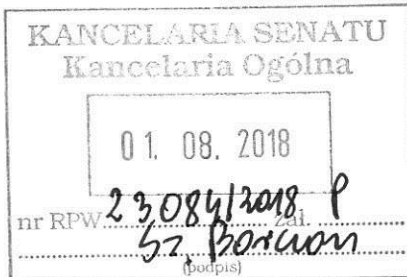
PODSEKRETARZ STANU
Piotr Müller

DLP.ZK.1700.5.2018

03980200074776
RPW/23084/2018 P
2018-08-01

Warszawa, 30 lipca 2018 r.

Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na oświadczenie pana senatora Waldemara Sługockiego złożone podczas 61. posiedzenia Senatu w dniu 7 czerwca 2018 r. (pismo BPS/043-61-1762/18 z dnia 8 czerwca br.) w sprawie uchwalonych przez Sejm RP ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, uprzejmie przedstawiam poniższe wyjaśnienia.

W toku prac legislacyjnych prowadzonych zgodnie z przepisami uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.) projekt Konstytucji dla Nauki został skierowany do zaopiniowania m.in. do Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich i Konferencji Rektorów Polskich Uczelni Technicznych, które są organizacjami zrzeszającymi również uczelnie z małych i średnich ośrodków akademickich. Ponadto w ramach konsultacji publicznych istniała możliwość zgłaszania uwag i postulatów do projektów przez każdy zainteresowany podmiot, co oznacza, że każda uczelnia lub jej jednostka organizacyjna mogła przedstawić swoje stanowisko również indywidualnie. Niektóre uczelnie i ich jednostki skorzystały z tej możliwości, jak na przykład: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigonia w Krośnie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu, Uniwersytet Rzeszowski, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu, Politechnika Świętokrzyska, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. Księcia Kazimierza Kujawskiego w Inowrocławiu, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, Uczelnia Jana Wyżykowskiego, Akademia

im. Jana Długosza w Częstochowie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. S. Staszica w Pile i Uniwersytet Zielonogórski.

Zgodnie z obowiązującą procedurą projektodawca poddał analizie uwagi zgłoszone do projektów ustaw reformujących system szkolnictwa wyższego i nauki oraz zajął stanowisko w ich sprawie. Dokumenty dotyczące prac nad projektami tych ustaw, w tym uwagi zgłoszone w ramach opiniowania i konsultacji, a także informacje o zajęтым przez projektodawcę stanowisku, zostały udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Odnosząc się do pytania o środki finansowe na pomoc uczelniom należy podkreślić, że Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego monitoruje sytuację finansową nadzorowanych uczelni publicznych i podejmuje kroki mające na celu zapewnienie stabilizacji finansowej w ramach posiadanych narzędzi finansowych oraz prawnych. Przykładowo w ramach podziału dotacji podstawowej na 2018 r. dotację wyliczoną zgodnie z algorytmem określonym w rozporządzeniu zwiększono dodatkowo o 156,2 mln zł dla grupy uczelni akademickich oraz o 10,1mln zł dla grupy uczelni zawodowych. Dodatkowe środki przyznano 62 uczelniom akademickim z 69 oraz 26 uczelniom zawodowym z 35. Wsparcia nie otrzymały tylko te uczelnie, które osiągnęły maksymalny, pięcioprocentowy wzrost dotacji rok do roku. Największe środki przyznano uczelniom najbardziej potrzebującym, czyli takim, które w wyniku podziału bazowego zanotowały najwyższy spadek dotacji rok do roku, tj. pięcioprocentowy. Przyznano im zwiększenie dotacji o 4 punkty procentowe, aby maksymalny spadek dotacji podstawowej na 2018 r. wyniósł 1% względem dotacji z roku 2017. Pozostałe uczelnie otrzymały degresywne zwiększenie (im lepszy wynik, tym mniejsze wsparcie).

Mając na uwadze powyższe, pragnę zaznaczyć, że Uniwersytet Zielonogórski oraz Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim są beneficjentami przyjętych rozwiązań w zakresie rozdysponowania dotacji podstawowej. Obie uczelnie w podziale dotacji podstawowej na 2018 r. zanotowały istotny wzrost dotacji. W przypadku Uniwersytetu dotacja jest większa o 3,65% względem roku 2017. Natomiast w Akademii wzrost wyniósł 3,23%.

Należy kolejno podkreślić, że w ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce należy zagwarantowano znaczne zwiększenie nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe. Wprowadzono bowiem mechanizm waloryzacji, dzięki któremu w latach 2019-2028 wielkość wydatków budżetu państwa na ten cel powinna wzrastać średnio o ok. 0,7-1,2 mld zł rocznie. Środki finansowe planowane w budżecie państwa na finansowanie szkolnictwa wyższego i nauki będą waloryzowane corocznie co najmniej o sumę:

- iloczynu prognozowanego realnego przyrostu produktu krajowego brutto, i wskaźnika waloryzacji (1,25 w 2019 r.) w części wydatków w zakresie finansowania nauki, oraz
- wskaźnika planowanego w budżecie państwa wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w części wydatków w zakresie finansowania szkolnictwa wyższego.

Z dodatkowych środków uzyskanych w ramach ww. waloryzacji Ministerstwo będzie finansowało m.in. programy skierowane do małych i średnich ośrodków akademickich, takie jak „Regionalna inicjatywa doskonałości” czy „Dydaktyczna inicjatywa doskonałości”.

Dodatkowo, w latach 2019-2020 uczelnie publiczne otrzymają do 3 mld zł w obligacjach Skarbu Państwa na finansowanie zadań inwestycyjnych. Będzie to dodatkowy zastrzyk finansowy dla wszystkich uczelni publicznych w Polsce.

Należy podkreślić, że Konstytucja dla Nauki daje impuls do rozwoju dla każdego typu uczelni. Rodzaj wsparcia i narzędzia służące rozwojowi są dopasowane do potrzeb różnych typów szkół wyższych. Ustawa zwiększa szanse rozwojowe w mniejszych ośrodkach akademickich, zakładając przede wszystkim dokonanie przez uczelnie analizy misji i realizowanych zadań w kontekście ich kluczowych ról w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu. W zakresie zrównoważonego rozwoju oraz wsparcia nauki i szkolnictwa wyższego we wszystkich regionach Polski przewiduje się m.in.:

- uruchomienie dedykowanych uczelniom regionalnym konkursów,
- możliwość zrzeszania się uczelni w federacje, dzięki którym uczelnie będą mogły łączyć swój potencjał naukowy,
- dodatkowe fundusze na badania i podniesienie jakości kształcenia w regionach,
- możliwość zachowanie aktualnych nazw uczelni (w przypadku uzyskania przez uczelnię kategorii naukowej skutkującej potencjalną koniecznością zmiany jej nazwy, uczelnia będzie mogła posługiwać się nazwą dotychczasową).

Ustawa wskazuje, iż jednym z podstawowych zadań uczelni jest działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych. W tym kontekście podkreślić należy szczególne znaczenie mniejszych uczelni, ponieważ to one decydują o kształcie ich najbliższego otoczenia, odgrywają istotną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu. Z myślą o uczelniach regionalnych w projekcie zaproponowano konkretne rozwiązania mające na celu wsparcie rozwoju tych uczelni. Konkurs o charakterze projakościowym „Regionalna inicjatywa doskonałości” (z budżetem na poziomie 100 mln zł rocznie) jest dedykowany wzmocnieniu potencjału naukowego w dyscyplinach, w których działalność naukowa w danej uczelni akademickiej jest prowadzona na szczególnie wysokim poziomie. Wyłączone będą

z niego uczelnie startujące w programie na dofinansowanie uczelni badawczych. Konkurs będzie realizowany z podziałem na regiony, co znacznie zwiększy szanse ośrodków pozametropolitarnych. W komunikacie o ogłoszeniu konkursu wskazywane będą także nie więcej niż 3 dyscypliny lub grupy dyscyplin, dla których w danym regionie przeprowadzony zostanie konkurs. W każdej z dyscyplin lub grup dyscyplin będzie wyłaniana nie więcej niż jedna uczelnia. Ta sama uczelnia będzie mogła być wyłoniona w nie więcej niż 2 dyscyplinach lub grupach dyscyplin. W konkursie będzie mogła wziąć udział uczelnia, która w danej dyscyplinie lub jednej z dyscyplin w ramach danej grupy dyscyplin będzie miała kategorię A+, A, albo B+. Finansowanie jest przewidziane na 4 lata. Laureaci otrzymają dodatkowe środki w kwocie do 2% subwencji z roku ogłoszenia konkursu w ramach programu, przypadającej na każdą dyscyplinę. Po 2021 roku dokonywana będzie końcowa ewaluacja realizacji planu. W przypadku uzyskania oceny pozytywnej uczelnia będzie miała prawo do ubiegania się o kontynuację udziału w programie i przedłużenie finansowania na okres kolejnych 4 lat. W tym roku termin składania wniosków minął z dniem 23 lipca 2018 roku. Według stanu na dzień 25 lipca 2018 roku do MNiSW wpłynęły 53 wnioski. Do końca 2018 roku Zespół powołany do oceny wniosków dokona ich oceny i zarekomenduje Ministrowi projekty, które otrzymają finansowanie. Uczelnie rozpoczną realizację projektów w styczniu 2019 roku. Ostateczny termin zakończenia programu mija z dniem 31 grudnia 2022 roku.

Kolejny konkurs – „Dydaktyczna Inicjatywa Doskonałości” – ma na celu wsparcie publicznych uczelni zawodowych w doskonaleniu jakości kształcenia. W ramach tego konkursu uczelnie zawodowe osiągające najlepsze wyniki monitoringu karier zawodowych absolwentów oraz posiadające najlepsze rezultaty w zakresie oceny jakości kształcenia, będą otrzymywały premię finansową, której kwota będzie określana w corocznym komunikacie ministra.

Ustawa przewiduje także ustanowienie cyklicznego programu „Wsparcie dla czasopism naukowych”, którego celem będzie podniesienie poziomu praktyk wydawniczych i edytorskich umożliwiających wejście polskich czasopism naukowych w międzynarodowy obieg naukowy. Do programu będą mogli przystąpić wydawcy polskich czasopism naukowych o wysokim poziomie naukowym, nieujętych w międzynarodowych bazach czasopism naukowych o największym zasięgu. Program będzie obejmował przede wszystkim czasopisma humanistyczne i społeczne. Punktacja za publikacje w czasopismach naukowych w roku 2017 i 2018 zostanie naliczona według aktualnych zasad.

Ponadto Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, będące agencją wykonawczą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ponownie ogłosi konkursy na „Zintegrowane Programy

Uczelni”. Ich celem jest wsparcie szkół wyższych w dostosowaniu programów kształcenia do wyzwań gospodarczych. Projekt finansowany jest z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020. O dofinansowanie mogą starać się uczelnie publiczne i niepubliczne. Konkursy realizowane są w formie trzech ścieżek, każda z nich jest przeznaczona dla różnego typu uczelni, w tym dwie ścieżki przeznaczone są dla tych szkół wyższych, które kształcą co najmniej 200 studentów. Dzięki temu mniejsze uczelnie nie będą musiały rywalizować o środki finansowe z dużymi uczelniami. Projekty powinny trwać od 18 do 48 miesięcy, a maksymalna wartość dofinansowania wynosi od 3 do nawet 40 mln zł.

Odpowiadając na podnoszone wątpliwości dotyczące wprowadzenia nowego systemu ewaluacji jakości działalności naukowej i uzależniania od wyników tej ewaluacji statusu uczelni (zasady podziału uczelni na grupy uczelni akademickich i zawodowych) oraz niektórych istotnych uprawnień, m.in. do nadawania stopni, należy wyjaśnić, że zgodnie z przepisami ustawy ewaluacji podlegać będą całe uczelnie, a nie jak dotychczas ich podstawowe jednostki organizacyjne (najczęściej wydziały). Ewaluacja będzie przeprowadzana w ramach dyscyplin według nowej klasyfikacji dziedzin i dyscyplin, w których uczelnie prowadzi działalność badawczą. Uczelnie będą otrzymywać w dyscyplinach kategorie naukowe: A+, A, B+, B, C, przy czym A+ jest kategorią najwyższą, a C – najniższą. Jest to zmiana w stosunku do poprzedniej ewaluacji, w której jednostkom naukowym przypisywano kategorie A+, A, B, C.

Uczelnie będą uczelniami akademickimi, jeżeli prowadzi działalność naukową i posiada kategorię naukową A+, A albo B+ w co najmniej jednej dyscyplinie naukowej lub artystycznej. Jednocześnie należy zastrzec, że podział na uczelnie akademickie i zawodowe jest podziałem na uczelnie, które w inny sposób definiują swoją misję.

Uczelnie akademickie będą uprawnione do prowadzenia studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich oraz do kształcenia doktorantów. Uczelnie zawodowe natomiast będą prowadzić kształcenie uwzględniające potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego na studiach pierwszego stopnia, drugiego stopnia lub jednolitych studiach magisterskich. Przyjęto, że w przypadku uczelni zawodowej będą to studia wyłącznie o profilu praktycznym. Ponadto uczelnie zawodowe będą mogły prowadzić kształcenie umożliwiające uzyskanie kwalifikacji pełnej na poziomie 5 Polskiej Ramy Kwalifikacji – kształcenie specjalistyczne.

Od wyników ewaluacji będą zależeć również uprawnienia do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w danych dyscyplinach naukowych. Docelowo uprawnienia te będą przysługiwać podmiotom, które w danej dyscyplinie naukowej posiadają kategorię A+, A albo

B+. W okresie przejściowym uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego pozbawione zostaną jedynie te jednostki naukowe, które w dniu 1 października 2019 r. posiadają kategorię naukową C lub nie posiadają żadnej kategorii.

Ustawa przewiduje również wprowadzenie osobnych algorytmów przyznawania subwencji dla uczelni akademickich i zawodowych. Uczelnie akademickie będą otrzymywały środki na utrzymanie potencjału badawczego i dydaktycznego, uczelnie zawodowe – na utrzymanie potencjału dydaktycznego. Przepisy, na podstawie których przyznaje się subwencję, są skonstruowane w taki sposób, aby zwiększyć autonomię uczelni, pozwalając na elastyczne alokowanie środków w misję dydaktyczną lub naukową, stosownie do bieżących potrzeb i uwarunkowań zewnętrznych, w kontekście ogólnej strategii danej uczelni.

Biorąc pod uwagę różnice między przewidywaną przez ustawę metodą przeprowadzania ewaluacji działalności a metodą dotychczasową (w kontekście różnic dotyczących ewaluowanych podmiotów i przyznawanych kategorii) w wielu przypadkach nie jest możliwe do przewidzenia, które uczelnie będą miały statut uczelni zawodowych, a które – uczelnie akademickich, i w jakich dyscyplinach uzyskają uprawnienia. Należy jednak zauważyć, że zależność między możliwością uzyskania przez uczelnię co najmniej jednej kategorii naukowej B+, a wielkością ośrodka akademickiego nie jest jednoznaczna. Pamiętając, że w nowym systemie ewaluacji działalności naukowej będą oceniane podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, a nie ich jednostki organizacyjne, należy zwrócić uwagę, że nawet w uczelniach położonych w mniejszych miejscowościach funkcjonują jednostki naukowe, które prowadzą wysokiej jakości badania w poszczególnych dyscyplinach naukowych. W wyniku przeprowadzonej w 2017 r. kompleksowej oceny jednostek naukowych w ponad 70% uczelni akademickich co najmniej jedna jednostka organizacyjna otrzymała kategorię A lub A+ (m.in. Wydział Astronomii i Fizyki Uniwersytetu Zielonogórskiego). Ponadto, w odniesieniu do Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim należy zauważyć, że powiązanie uprawnień doktorskich i habilitacyjnych z wynikami ewaluacji działalności naukowej uczelni w poszczególnych dyscyplinach oznacza nie tylko pozbawienie uprawnień tych uczelni, które odznaczają się niskim poziomem badań w określonej dyscyplinie naukowej, ale również szansę na uzyskanie uprawnień w tych dyscyplinach, w których badania prowadzą silne zespoły badawcze. W bieżącej ewaluacji w gronie uczelni zawodowych, którym przyznano kategorię co najmniej B, znajduje się m.in. Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim. W wyniku ewaluacji za lata 2013-2016 kategorię B otrzymał, np. Wydział Administracji i Bezpieczeństwa Narodowego, który obecnie nie posiada uprawnień do nadawania stopni. Wyniki tej ewaluacji dają uzasadnione powody do stwierdzenia, że nowe

zasady dystrybucji uprawnień do nadawania stopni powiązane z kategoriami naukowymi są szansą dla Akademii w skutecznym ubieganiu się o uprawnienia do nadawania stopnia doktora oraz doktora habilitowanego co najmniej w jednej z dyscyplin w zakresie nauk społecznych zgodnie z nową klasyfikacją dyscyplin i dziedzin nauki.

Ustawa wskazuje wprost, że nawet w przypadku uzyskania kategorii naukowych niewystarczających w świetle przepisów ustawy do posługiwania się nazwą „uniwersytet”, czy „akademia”, uczelnia będzie mogła posługiwać się nazwą dotychczasową. Ustawowe warunki dotyczące posługiwania się nazwą „uniwersytet” odnoszą się wyłącznie do sytuacji, w których uczelnia chce zmienić swoją nazwę i dopiero uzyskać status „uniwersytetu”. W tym kontekście jest to poprawa sytuacji niektórych regionalnych uniwersytetów, które nie spełniają aktualnie obowiązujących warunków uzyskania statusu uniwersytetu. Regularnie z tego powodu przeprowadzana jest nowelizacja ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym umożliwiająca posługiwanie się nazwą „uniwersytet” przez kolejny okres, mimo niespełniania ustawowych warunków. W tym kontekście ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stabilizuje kwestię nazewnictwa uczelni.

Z wyrazami szacunku

Piotr Müller